

Oslo, 26. mars 2020

Høringsuttalelse fra For Fangers Pårørende (FFP) – forslag til midlertidig forskrift om straffegjennomføring i medhold av lov 24. mars 2020 om forskriftshjemmel for å avhjelpe konsekvenser av utbruddet av Covid-19 mv. (koraloven)

Generelt

For Fangers Pårørende (FFP) har stor forståelse for at det er behov for ekstraordinære tiltak i en ekstraordinær tid. Da det er svært inngripende forhold som foreslås, både for innsatte og pårørende, mener vi det er viktig at det framkommer tydeligere enn kun i overskriften, at forskriften er midlertidig. Det bør også stå noe om at forholdene som begrunner forskriften jevnlig skal vurderes og behovet for å benytte forskriften konkret skal begrunnes. Det må også stå noe om hvilke forhold som vil føre til en avvikling i bruk av forskriften.

Vi vil også kommentere at selv om det er forståelig, er det en svært kort høringsfrist for å skulle gi uttalelse for forhold som er av så stor betydning for pårørende og innsatte. Vi er bekymret for at en forskrift som begrenser muligheten for besøk, primært begrunnet i kapasitet, vil kunne komme til anvendelse i andre situasjoner også etter koronasituasjonen, og at begrensinger i anvendelse derfor er svært viktig å presisere.

Vi vil samtidig gi ros til kriminalomsorgen for rask håndtering i en krisesituasjon, og god dialog med FFP og andre organisasjoner blant annet for å sikre informasjon til pårørende og innsatte i denne vanskelige tiden. For Fangers Pårørende har opplevd en mangedobling i henvendelser fra pårørende som er fortvilet og bekymret over besøksnekt og andre endringer i kriminalomsorgen. God informasjon er av avgjørende betydning.

Til § 1: Besøk i fengsel

FFP er litt overrasket over at forslaget om at kriminalomsorgen kan nekte besøk primært er begrunnet i hensynet til kapasitet, spesielt i merknadene. Vi har forståelse for at kriminalomsorgen har behov for å kunne begrense besøk dersom kapasiteten blir svært lav, spesielt gitt en uoversiktlig situasjon fremover. Men, dersom kapasitet er hovedbegrunnelsen, burde det i langt større grad være mulig med unntak fra bestemmelsen, slik det er gjort med advokatbesøk. Det bør da være rom for individuelle vurderinger og besøk bør kunne tillates når helt spesielle grunner tilsier det, spesielt av hensyn til barns beste. Om kapasitet er hovedbegrunnelsen må det også ligge en reell vurdering av kapasitet til grunn for å stenge besøksavdelingene, noe som ikke var tilfelle da alle besøksavdelingene ble stengt i midten av mars, uten at kapasiteten foreløpig var rammet av sykefravær- eller karantenebestemmelser. Slik vi har forstått det har begrunnelsen for stengte besøksavdelinger i langt større grad vært smittevern hensyn.

Det framkommer i liten grad i forskrift og merknader hva som ligger i at om «besøk ikke kan gjennomføres på en helsemessig forsvarlig måte, kan kriminalomsorgen nekte besøk». Om man legger til grunn de samme smittevern hensyn som til enhver tid gjelder i samfunnet for øvrig, må det tydeligere framkomme at kriminalomsorgen ikke klarer å ivareta smittevern hensyn som gjelder ellers i samfunnet ved gjennomføring av besøk, med hygienetiltak og avstand mellom mennesker. Også muligheten for eventuelt å kunne ivareta smittevern rådene som gjelder må vurderes i det enkelte fengsel. Det bør for eksempel vurderes om besøk i særlige tilfeller kan gjennomføres ute eller ved for eksempel bruk av glassvegg.

Kompenserende tiltak

Forskriften åpner for at kriminalomsorgen så langt som mulig skal legge til rette for at innsatte kan ha kontakt med familie ved bruk av fjernkommunikasjon. FFP reagerer på at de kompenserende tiltakene begrenses til «så langt som mulig» og at det ikke er tydeligere forpliktelser for kriminalomsorgen om å legge til rette med økt telefon og bruk av nettsamtaler på Skype. Det er bekymringsfullt om også slike tiltak kan begrenses etter kapasitetsmessige hensyn. FFPs erfaring så langt, etter mange henvendelser fra pårørende, er at det er svært mye lettere å akseptere besøksnekt når det legges til rette med økt telefontid og bruk av videosamtaler. I de tilfeller der dette ikke har blitt gjennomført har det ført til store reaksjoner og frustrasjon hos pårørende.

Det må framkomme av forskriften at kriminalomsorgen skal være forpliktet til å tilrettelegge for at innsatte kan ha kontakt med familie, venner og frivillige/humanitære organisasjoner ved bruk av fjernkommunikasjon, og at dette skal komme i tillegg til det minimumet som allerede ligger i straffegjennomføringsloven.

FFP viser til at Røde Kors i sitt hørings svar har et lignende forslag.

Til §2: Gjennomføring av straff med elektronisk kontroll utenfor fengsel

FFP er positive til ikrafttredelse av endringen av begrensningen til å gjennomføre straffegjennomføring med elektronisk kontroll fra fire til seks måneder. Dette er en soningsform som er langt mindre inngripende i familiens liv enn når den domfelte soner i fengsel. I den situasjonen vi er i nå er det ekstra viktig å innhente samtykke fra familien, fordi familien nå kan føle seg ekstra forpliktet til å godta soning i hjemmet.

Domfelte som overføres til delgjennomføring med elektronisk kontroll, bør få en større permisjonskvote enn ett døgn pr måned slik regelverket er i dag. Erfaringer fra straffegjennomføring med elektronisk kontroll er at de svært begrensede permisjonskvotene går sterkt ut over barn og annen familie.

Til § 3: Elektroniske kontrolltiltak som vilkår for prøveløslatelse fra fengselsstraff

FFP er positive til at den som prøveløslates kan illegges elektroniske kontrolltiltak, hvis dette anses å være nødvendig for å gjennomføre prøveløslatelsen på en sikkerhetsmessig og forsvarlig måte. Disse kontrolltiltakene vil kunne gi en større grad av oppfølging av innsatte man anser har behov for det, noe som kan være spesielt viktig når situasjonen i samfunnet er som i dag, med stengte eller vanskelig tilgjengelig offentlige kontorer og hjelpeinstanser. Ved prøveløslatelse med elektronisk kontroll med sporing er det viktig å snakke med familiene og innhente samtykke, slik man gjør ellers når innsatte soner i hjemmet.

Til § 4: Straffavbrudd

Når det gjelder forskriftens §4, straffavbrudd i tilfeller der det er forhold på kriminalomsorgens side som krever dette, er FFP av den oppfatning at dette bør unngås så langt som mulig dersom den innsatte ikke ønsker det. Det er også svært viktig at det innhentes samtykke fra familien på lik linje med reglene for samtykke ved hjemmesoning. Straffavbrudd kan innebære en forlengelse av tiden før den innsatte er ferdig å sone, noe som kan oppleves svært belastende for familien. Hvis straffavbruddet innebærer at den innsatte skal bo sammen med familien, må familien få uttale seg om dette slik reglene er ved hjemmesoning.

I høringsnotatet vises det til at straffavbrudd mot den domfeltes eget ønske vil reise spørsmål om avbruddstiden skal avkorte soningstiden, og at hensynet til den domfelte vil kunne tilsi en slik virkning. FFP mener at hensynet til familien også kan reise dette spørsmålet. Om det ikke lages en generell bestemmelse om avkortning av straff ved straffavbrudd må det vurderes i hvert enkelt

tilfelle. Vi mener også man skulle kunne benytte straffavbrudd i de tilfellene der det ellers ville blitt innvilget velferdspermisjon, noe som i dag ikke gjennomføres på grunn av korona-situasjonen, for eksempel ved fødsel.

Med vennlig hilsen
For Fangers Pårørende

Hanne Hamsund
daglig leder

Anne Berit Sandvik
seniorrådgiver